

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 10 การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ ทูพพลภาพหรือไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตราที่ 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นรัฐบาลจึงมีนโยบายให้โรงเรียนต้องรับเด็กพิเศษเข้าเรียนร่วมกับเด็กทั่วไป กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายในปี พ.ศ. 2542 ให้ “คนพิการทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียน” และในปี พ.ศ.2543 รัฐบาลได้กำหนดนโยบายเพิ่มเติมว่า “คนพิการทุกคนต้องได้เรียน โดยได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม” นโยบายดังกล่าวจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการที่ดีเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การบริหารโรงเรียนเรียนร่วมผู้บริหาร ครู และบุคลากรในโรงเรียนต้องเข้าใจธรรมชาติของการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการแต่ละประเภท ซึ่งเป็นเด็กที่บกพร่องทางการมองเห็น ทางทางได้ยิน ทางสติปัญญา ทางร่างกายและสุขภาพ มีปัญหาการเรียนรู้บกพร่องทางการพูดและภาษา มีปัญหาทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ ออทิสติก และพิการซ้อน แต่การจัดการเรียนร่วมที่ผ่านมาผู้บริหาร ครูและบุคลากรในโรงเรียนไม่เห็นความสำคัญและไม่สนับสนุน ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเรียนร่วมขาดเทคนิคการสอนต่างๆ ที่เหมาะสมกับเด็กพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีนโยบายจัดระบบบริหารจัดการที่ครอบคลุมทุกด้านโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) ซึ่งมีหลักการว่าเป็นการจัดการเรียนร่วมของเด็กพิการที่สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้โดยใช้ระบบการบริหารจัดการ 4 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย ผู้เรียน (S : Student) สภาพแวดล้อม (E : Environment) กิจกรรมการเรียนการสอน (A : Activities) และเครื่องมือ (T : Tools) สำหรับในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเด็กพิเศษตามโครงสร้างซีท ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตร การจัดแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)

การตรวจสอบทางการศึกษา เทคนิคการสอน การรายงานความก้าวหน้าของนักเรียน การจัดกิจกรรมการสอนนอกห้องเรียนและชุมชน การประกันคุณภาพ การรับเด็กพิเศษเข้าเรียน การจัดตารางเรียน และการจัดชั้นเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ได้คัดเลือกโรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วมจำนวน 77 โรงเรียน โดยใช้กรอบแนวคิดของโครงสร้างซีท เพื่อพัฒนาเด็กพิเศษ ซึ่งจากการศึกษาผลการวิจัยพบว่ายังมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรเพิ่มเติม สอนทักษะที่จำเป็นให้กับเด็กพิเศษ การปรับหลักสูตรที่ใช้กับเด็กทั่วไปกับเด็กพิเศษ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เพื่อนำประโยชน์ไปใช้ในการปรับปรุง และพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับเด็กพิเศษแบบเรียนร่วมที่เหมาะสมต่อไป

จุดมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์
2. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์
3. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม จำแนกตามขนาดของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ การบริหารจัดการหลักสูตร การจัดแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) การตรวจสอบทางการศึกษา เทคนิคการสอน การรายงานความก้าวหน้าของนักเรียน การจัดกิจกรรมการสอนนอกห้องเรียนและชุมชน การประกันคุณภาพ การรับเด็กพิเศษเข้าเรียน การจัดตารางเรียน และการจัดชั้นเรียน ของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนเด็กพิเศษ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม จำนวน 77 โรงเรียน จำนวน 280 คน โดยแยกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 77 คน ครูผู้สอนเด็กพิเศษ จำนวน 203 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม จำนวน 77 คน และครูผู้สอนเด็กพิเศษ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม จำนวน 149 คน รวม 226 คน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครอชี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง และทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม จำแนกตามขนาดของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ ดังนี้

3.1.1 โรงเรียนขนาดเล็ก

3.1.2 โรงเรียนขนาดกลาง

3.1.3 โรงเรียนขนาดใหญ่

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

การบริหารจัดการเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่

1. การบริหารจัดการหลักสูตร
2. การจัดแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)
3. การตรวจสอบทางการศึกษา
4. เทคนิคการสอน
5. การรายงานความก้าวหน้าของนักเรียน
6. การจัดกิจกรรมการสอนนอกห้องเรียนและชุมชน
7. การประกันคุณภาพ
8. การรับเด็กพิเศษเข้าเรียน
9. การจัดตารางเรียน
10. การจัดชั้นเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สภาพการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม หมายถึง สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามรูปแบบโครงสร้างซีท (SEAT Framework)

2. ปัญหาการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม หมายถึง สิ่งที่ขัดข้องในการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบ โครงสร้างซีท (SEAT Framework)

3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) หมายถึง กิจกรรมภายในและภายนอกห้องเรียนเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในโรงเรียนที่จะช่วยให้เด็กพิเศษได้รับการพัฒนาทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา การบริการจัดการหลักสูตรซึ่งรวมถึงการใช้และพัฒนาหลักสูตรสำหรับเด็กพิเศษเป็นเฉพาะบุคคล การจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล การตรวจสอบทางการศึกษา เทคนิคการสอน รายงานความก้าวหน้าทางการศึกษาของนักเรียน การจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนและในชุมชนการประกันคุณภาพ การรับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเข้าเรียน การจัดตารางเวลาให้บริการสอนเสริม และการจัดชั้นเรียน

4. โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม หมายถึง สถานศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอน ให้เด็กพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ โดยได้รับการสนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลือจากบุคลากร ในโรงเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเรียนร่วมชั้นเรียนปกติเต็มเวลา เรียนร่วมเป็นบางเวลา เรียนร่วมโดยได้รับการสอนเสริมจากครูสอนเสริม จำแนกตามขนาดโรงเรียน

5. เด็กพิเศษ หมายถึง นักเรียนที่สถานศึกษารับรองว่าเป็นคนพิการตามเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดไว้ 9 ประเภท ได้แก่ เด็กที่บกพร่องทางการมองเห็น เด็กที่บกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่บกพร่องทางสติปัญญา เด็กที่บกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ เด็กที่บกพร่องทางการเรียนรู้ เด็กที่บกพร่องทางการพูดและภาษา เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ เด็กออทิสติก และเด็กพิการซ้อน

6. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาหรือรักษาการ ตำแหน่งบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามรูปแบบ โครงสร้างซีท (SEAT Framework) จำแนกตามขนาดโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครสวรรค์

7. ครูผู้สอนเด็กพิเศษ หมายถึง ผู้ทำหน้าที่เป็นครูประจำชั้น หรือผู้รับผิดชอบงาน การศึกษาพิเศษในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตาม

รูปแบบโครงสร้างซีท (SEAT Framework) จำแนกตามขนาดโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครสวรรค์

8. ขนาดสถานศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตามที่สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดในการประเมินโรงเรียนเรียนร่วม ดังนี้

1. ขนาดเล็ก คือ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน ตั้งแต่ 121 - 200 คน
2. ขนาดกลาง คือ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน ตั้งแต่ 201 – 600 คน
3. ขนาดใหญ่ คือ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน มากกว่า 601 คน

9. การบริหารจัดการหลักสูตร หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษโดยปรับจาก การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปกติทั่วไปมาใช้กับเด็กพิเศษ หรือจัดการศึกษาเป็นการเฉพาะสำหรับเด็กพิเศษหรือเด็กที่มีความบกพร่อง หรือ การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษหรือเด็กที่มีความ บกพร่องเฉพาะทักษะที่จำเป็น

10. การจัดแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) หมายถึง การวางแผนพัฒนาเด็กพิเศษ หรือเด็กที่มีความบกพร่องเป็นรายบุคคลตามความจำเป็นพิเศษโดยการตรวจสอบจุดเด่น จุดด้อย และความต้องการจำเป็น โดยผู้ปกครองให้ความร่วมมือ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียน การสอนและประเมินผลการพัฒนาผู้เรียน

11. การตรวจสอบทางการศึกษา หมายถึง กระบวนการที่ใช้วิธีการต่างๆ หลายวิธีใน การรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนในการกำหนดปัญหา และหาข้อเท็จจริงในด้าน วิชาการ พฤติกรรม และร่างกาย การจัดสนใจในเรื่องการส่งต่อ การคิดแยก การกำหนดประเภท เด็กพิเศษ การวางแผนการสอน และประเมินความก้าวหน้าของเด็กพิเศษ

12. เทคนิคการสอน หมายถึง การวิเคราะห์คุณภาพงานที่เด็กพิเศษหรือเด็กที่มีความ บกพร่องปฏิบัติได้ เป็นการประเมินความรู้เดิมของเด็ก โดยวิธีการสอนที่ทำให้เด็กพิเศษหรือเด็กที่มี ความบกพร่อง เกิดการเรียนรู้ได้ดีได้แก่ การสอนโดยเพื่อนสอนเพื่อน และระบบเพื่อนช่วยเพื่อน โดยครูผู้สอนคอยช่วยเหลือ แนะนำ

13. การรายงานความก้าวหน้าทางการศึกษาของนักเรียน หมายถึง การแสดงผลการ พัฒนาเด็กพิเศษหรือเด็กที่มีความบกพร่อง โดยการทบทวนและปรับแผนการจัดการศึกษาเฉพาะ บุคคล ในเรื่องความรู้ ทักษะและกิจกรรมต่างๆ ในรูปของกราฟแท่ง กราฟเส้น ประกอบคำ บรรยาย หรือคิดเป็นคะแนน และเกรด พร้อมทั้งรายละเอียดเกี่ยวกับการพัฒนาเพื่อให้ผลการ ประเมินเป็นที่ยอมรับทั้งของนักเรียนเองและครู

14. การจัดกิจกรรมการสอนนอกห้องเรียนและในชุมชน หมายถึง การดำเนินการให้ความรู้ การพัฒนาทักษะและพฤติกรรม สำหรับเด็กพิเศษหรือเด็กที่มีความบกพร่อง ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

15. การประกันคุณภาพ หมายถึง การดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมภายใต้การทำงานในรูปแบบคณะกรรมการ ตั้งแต่การวางแผน การจัดกิจกรรมและการประเมินผล

16. การรับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเข้าเรียน หมายถึง กำหนดการและแนวทางการปฏิบัติงานในการรับเด็กพิเศษหรือเด็กที่มีความบกพร่องเข้าเรียนในสถานศึกษาในแต่ละปีการศึกษา

17. การจัดตารางเวลาให้บริการสอนเสริม หมายถึง การจัดทำเวลาเรียนหรือการให้บริการสอนเสริมโดยพิจารณาจากจำนวนครูและจำนวนเด็กพิเศษหรือเด็กที่มีความบกพร่อง โดยปกติจะใช้ 3 รูปแบบได้แก่ การจัดบริการให้นักเรียนแต่ละคนมารับบริการครั้งละไม่เกินครึ่งชั่วโมง แต่เด็กสามารถมารับบริการได้มากกว่า 1 ครั้งในหนึ่งวัน การจัดให้มีครูช่วยสอนในห้องสอนเสริม และ ครูสอนเสริมให้บริการแก่นักเรียน จำนวน 2 – 3 คน ประมาณ 30 นาที เป็นการสอนเฉพาะบุคคล โดยให้เด็กทำแบบฝึกด้วยตนเอง

18. การจัดชั้นเรียน หมายถึง การจัดระเบียบให้เด็กพิเศษหรือเด็กที่มีความบกพร่องสามารถเดินทางไปกลับระหว่างห้องเรียนปกติกับห้องสอนเสริมได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องมีครูคอยควบคุมดูแล แต่คอยตักเตือนให้ปฏิบัติได้ถูกต้องตามระเบียบ

สมมติฐานการวิจัย

โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมที่มีขนาดต่างกัน มีปัญหาการบริหารจัดการเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแตกต่างกัน